

แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนในสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1

GUIDELINES FOR STUDENT AFFAIRS ADMINISTRATION OF SCHOOLS UNDER THE
JURISDICTION OF THE UTTARADIT PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 1

อรรณนท บัญทองเสื่อ¹, นันทยา น้อยจันทร์²
Auttanon Boontongsue¹, Nuntiya Noichun²

Corresponding Author E-mail: a.boontongsue@gmail.com

Received: May 16, 2025; Revised: Jun 13, 2025; Accepted: Aug 17, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาสภาพที่เป็นจริง สภาพที่คาดหวัง และความต้องการจำเป็น การบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนใน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1 2. เพื่อเสนอแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนใน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1 การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ หัวหน้าฝ่ายบริหารงานทั่วไป หัวหน้างานกิจการนักเรียน ครู จำนวน 297 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางประมาณตัวอย่างของเครจซี่ และมอร์แกน โดยวิธีการสุ่มแบบง่าย ผู้ให้ข้อมูลสำคัญใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดย ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าความต้องการจำเป็น ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพที่เป็นจริงการบริหารงานกิจการนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 4.60 สภาพที่คาดหวังการบริหารงานกิจการนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 4.85 ความต้องการจำเป็น การบริหารกิจการนักเรียน ด้านที่ความต้องการจำเป็นจากมากที่สุด ได้แก่ การดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน 0.07 2) ผู้วิจัยได้เสนอแนวทางในการบริหารงานกิจการนักเรียน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนงานกิจการนักเรียน ด้านการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม ด้านการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ ด้านการดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ด้านการประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน

คำสำคัญ : ความต้องการจำเป็น, งานกิจการนักเรียน, การบริหารงานกิจการนักเรียน

¹นักศึกษาลัทธิศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

¹Student in Master of Education degree, Educational Administration, Suan Sunandha Rajabhat University

²อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

²Advisor, Faculty of Education, Suan Sunandha Rajabhat University

Abstract

This research aimed to 1) study the actual situation, expected situation, and needs of student affairs administration in schools in Uttaradit Primary Educational Service Area Office 1, 2) To propose guidelines for student affairs administration in schools in Uttaradit Primary Educational Service Area Office 1. This descriptive research was conducted. The sample included 297 directors, deputy directors, general administration heads, student affairs heads, and teachers. The sample size was determined using the Krejci and Morgan sampling table by simple random sampling. The key informants used purposive sampling. The data collection tools were questionnaires and interviews. The data were analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation, and needs values. The results showed that 1) The actual situation of student affairs administration was at the highest level (4.60). The expected situation of student affairs administration was at the highest level (4.85). The needs of student affairs administration with the highest need were promoting democracy in schools (0.07). 2) The researcher proposed guidelines for student affairs administration in 6 areas, namely, student affairs planning, in terms of student affairs administration, promoting and developing students to have discipline, morality, and ethics, in terms of the operation of the care and support system, in terms of promoting democracy in schools, in terms of evaluating the performance of student affairs.

Keywords : Necessity, Student Affairs, Student Affairs Administration

บทนำ

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี กล่าวถึงการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพมนุษย์ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ โดยมุ่งเน้นให้สถาบันทางสังคมร่วมปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมที่พึงประสงค์ เพื่อให้คนไทยดำเนินชีวิตด้วยคุณธรรม รวมถึงพัฒนาศักยภาพของไทยตลอดช่วงชีวิตเพื่อสร้างทรัพยากรมนุษย์ที่มีศักยภาพ มีทักษะความรู้ เป็นคนดี มีวินัย เรียนรู้ได้ด้วยตนเองในทุกช่วงวัย (สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ. 2561: 34)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 มาตรา 31 กำหนดแนวทางในการจัดการศึกษาไว้ว่า กระทรวงศึกษาธิการมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริมกำกับดูแลการศึกษาทุกระดับ ทุกประเภท กำหนดนโยบายแผน และมาตรฐานการศึกษา สนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษา ส่งเสริมและประสานงานการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และการกีฬา สถานศึกษาจึงมีหน้าที่ที่จะต้องมุ่งเน้นสร้างเสริมการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจสถานการณ์ในปัจจุบัน ทหาทางแก้ไขโดยเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับ สังคม ศาสนา และ วัฒนธรรม (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. 2562: 49)

งานกิจการนักเรียนเป็นงานที่ดำเนินการพัฒนานักเรียนโดยใช้กิจกรรมที่นอกเหนือจากการเรียนการสอนในห้องเรียน เพื่อเป็นการพัฒนาผู้เรียนในด้านสติปัญญา อารมณ์ สังคม ร่างกาย จิตใจ เป็นบุคคลที่มีความสามารถ มีความประพฤติดี มีระเบียบวินัย มีคุณธรรม จริยธรรม และเป็นงานที่ส่งเสริมงานด้านวิชาการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (ธนาภา ชมภูธัญ. 2559: 958)

การบริหารงานกิจการนักเรียนจึงเป็นงานที่มีความสำคัญ เป็นหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียน จำเป็นต้องมีการเตรียมการและวางแผนจัดดำเนินการอย่างดี มีระบบเพื่อให้สามารถช่วยเสริมสร้างคุณภาพของนักเรียนได้อย่างแท้จริง (วริยา สายสว่าง. 2566: 3)

การบริหารกิจการนักเรียน เป็นภาระหน้าที่และความรับผิดชอบ กำกับ ติดตาม เอาใจใส่ของผู้บริหารและครูในสถานศึกษาโดยตรง เป็นงานที่เสริมสร้างให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ พัฒนานตนเองในทุกด้าน ดูแลความประพฤติของนักเรียน พัฒนาจิตใจควบคู่กันไป จนทำให้ประสบความสำเร็จ ส่งเสริมให้นักเรียนมีความเจริญก้าวหน้าในชีวิต สถานศึกษาจึงควรมีการพัฒนาการบริหารกิจการนักเรียนให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น (ยุทธนา เลิศคลัง. 2565: 2)

ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นว่าในปัจจุบันนอกจากการเรียนการสอนในส่วนของวิชาการที่ได้มีการปรับเปลี่ยนให้ เข้ากับยุคสมัยแล้ว งานกิจการนักเรียนก็เป็นอีกหนึ่งส่วนที่สำคัญของการบริหารสถานศึกษา เป็นกลไกในการขับเคลื่อนโรงเรียน และทำให้นักเรียนได้ฝึกที่จะควบคุมตนเอง มีระเบียบวินัย อยู่ร่วมกันในสังคมปัจจุบันได้ อย่างมีความสุข เป็นอีกหนึ่งด้าน ที่จำเป็นต้องมีการบริหารให้เกิดความถูกต้อง เหมาะสมที่สุด การบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 จึงเป็นอีกหนึ่งงานที่สำคัญ มีความจำเป็นที่จะต้องได้ทำการศึกษาค้นคว้าเพื่อนำไปใช้ประโยชน์แก่สถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพที่เป็นจริง สภาพที่คาดหวัง และความต้องการจำเป็น การบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1

2. เพื่อเสนอแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นพื้นฐานความคิด แนวทาง และข้อมูลในการวิจัย อันประกอบด้วย

แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการบริหารงานกิจการนักเรียน

1. ความหมายของงานกิจการนักเรียน

การจัดดำเนินกิจการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนโดยไม่ใช่ส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน ทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา (กิตติมา ปรีดีดิลล. 2532: 165)

งานที่เกี่ยวกับนักเรียนนอกเหนือจากการเรียนการสอนในชั้นเรียน เริ่มตั้งแต่การสรรหา ผลิต และพัฒนาผู้เรียน จนกระทั่งพ้นสภาพนักเรียนรวมถึงติดตามผลการผลิต (รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ คงเที่ยง. 2540: 31)

สรุปได้ว่า งานกิจการนักเรียน หมายถึง งานที่เกี่ยวกับผู้เรียนที่ไม่ใช่การสอนในชั้นเรียน การเรียนรู้นอกชั้นเรียน พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ มีความประพฤติที่ดี

2. ความสำคัญของงานกิจการนักเรียน

มีความสำคัญต่อตัวนักเรียน มีความสำคัญต่อโรงเรียน มีความสำคัญต่อผู้บริหารสถานศึกษา มีความสำคัญต่อฝ่ายแนะแนว มีความสำคัญต่อประเทศชาติ (ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ. 2556: 50)

เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนให้เหมาะสมถูกต้อง เป็นที่ยอมรับของสังคม (สมศักดิ์ คงเที่ยง. 2540: 23)

งานที่สำคัญอย่างยิ่งของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นหน้าที่โดยตรงที่จะต้องดำเนินการ เพราะการจะช่วยให้เด็กเจริญเติบโตเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ มีความรอบรู้ และฉลาด มีไหวพริบรู้จักแก้ปัญหาต่าง ๆ รู้จักปรับตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์ และสังคม รู้จักใช้ความรู้ความสามารถของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ ช่วยให้ประสบผลสำเร็จในการดำเนินชีวิต (ภิญโญ สาร. 2526: 290)

สรุปได้ว่า งานกิจการนักเรียนมีความสำคัญ คือ ทำให้นักเรียนมีระเบียบวินัยในตนเอง มีความสามัคคีรักหมู่คณะ ใช้เวลาว่างให้คุ้มค่าและเกิดประโยชน์ เป็นพลเมืองที่มีคุณค่าต่อสังคมส่วนรวมและประเทศชาติ

3. ความมุ่งหมายทั่วไปของการบริหารงานกิจการนักเรียน

เพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนในหลักสูตรให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น สนับสนุนให้เกิดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนให้เรียนรู้ตามความถนัดความสนใจและเต็มศักยภาพ (จรัญ ชูชื่น. 2547: 16)

เพื่อให้ นักเรียนทุกคนได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรม และเลือกทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยความสมัครใจ เพื่อให้ นักเรียนนำความรู้ ความสามารถมาใช้ในการพัฒนานตนเองให้เกิดความเจริญในทุกๆ ด้าน เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกันระหว่างผู้บริหาร ครูอาจารย์ นักเรียน ผู้ปกครอง และบุคคลอื่นๆ เพื่อให้ นักเรียนทำหน้าที่เป็นผู้นำ และผู้ตามที่ดี เพื่อสร้างวินัยให้เกิดขึ้นในตัว ของนักเรียน เพื่อให้การบริการและสวัสดิการแก่นักเรียน เพื่อเป็นการปลูกฝังประชาธิปไตย เพื่อให้นักเรียนสามารถปรับตัวเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน และสังคมภายนอกได้ (ดำรง ประเสริฐกุล. 2542: 60)

เพื่อพัฒนาบุคลิกภาพให้เหมาะสม มีความรับผิดชอบ ฝึกความคิดและการตัดสินใจ เพื่อพัฒนาสติปัญญา เพิ่มพูนความรู้ด้านอาชีพในอนาคต รู้จักทักษะทางสังคม มีความกตัญญู มีความสามัคคี (วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. 2538: 150)

สรุปได้ว่า 1. เพื่อฝึกให้นักเรียนมีความรับผิดชอบ 2. เพื่อพัฒนาสติปัญญาของนักเรียน 3. เพื่อให้นักเรียนรู้จักทักษะทางสังคม เสียสละ ทำงานให้ส่วนรวม 4. เพื่อให้นักเรียนมีความประพฤติดี 5. เพื่อให้นักเรียนมีความสามัคคี

4. ขอบข่ายของงานกิจการนักเรียน

การรับนักเรียนเข้าและโอนย้าย การจัดทะเบียนนักเรียน การบริหารระเบียบวินัย การจัดการแนะแนวในโรงเรียน การจัดการสุขภาพอนามัยในโรงเรียน การจัดการสงเคราะห์และสวัสดิการนักเรียน การจัดกิจกรรมนักเรียน (รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ คงเที่ยง. 2540: 25)

เป็นเรื่องเกี่ยวกับการบริหารจัดการ เช่น การสำรวจนักเรียนที่มีอายุอยู่ในเกณฑ์ที่จะเข้าเรียน การรับเด็กเข้าเรียนการลงทะเบียน การปฐมนิเทศ การจัดหาทุนการศึกษา การแบ่งกลุ่ม แบ่งชั้นเรียน การจัดกิจกรรมนักเรียนหรือกิจกรรมเสริมหลักสูตร ประเมินผลการเรียนและการติดตามผลเมื่อนักเรียนสำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนไปแล้ว (นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์. 2548: 56)

ขอบข่ายงานกิจการนักเรียน 1. เป็นกิจกรรมที่จัดให้กับนักเรียน เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้ตามความถนัดความ สนใจของนักเรียน 2. เป็นกิจกรรมที่สถานศึกษาจัดให้กับนักเรียน เพื่อเสริมการเรียนการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 3. เป็นกิจกรรมที่จัดให้นักเรียน นอกเวลาเรียน หรือจัดเสริมให้ในเวลาเรียนเพื่อให้นักเรียน ได้พัฒนาตนเองตามความถนัด และความสนใจของตนเอง (จรัญ ชูชื่น. 2547: 16)

สรุปได้ว่า ขอบข่ายของการบริหารงานกิจการนักเรียน ได้แก่ 1. งานส่งเสริมสุขภาพอนามัย 2. งานส่งเสริมกิจกรรมประชาธิปไตย 3. งานกิจกรรมนักเรียน 4. งานวินัยและความประพฤตินักเรียน 5. งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 6. งานส่งเสริมกิจการแนะแนวในสถานศึกษา

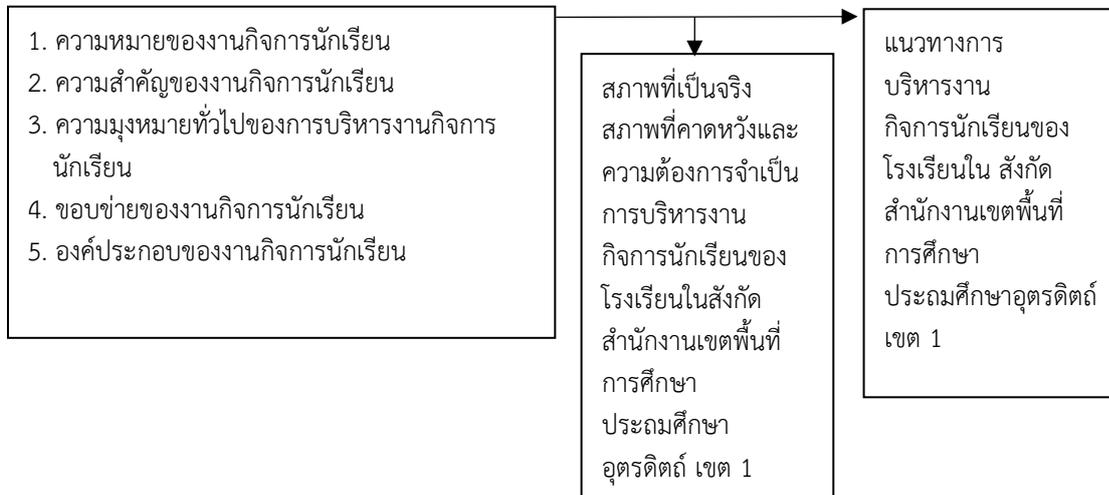
5. องค์ประกอบของงานกิจการนักเรียน

สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดองค์ประกอบของการบริหารงานกิจการไว้ 6 ด้าน ดังนี้ 1. การวางแผนงานกิจการนักเรียน

2. การบริหารกิจการนักเรียน 3. การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม 4. การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5. การดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา 6. การประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน (สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย. 2552: 35-47)

สรุปได้ว่า 1. การวางแผนงานกิจการนักเรียน 2. การบริหารงานกิจการนักเรียน 3. การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม 4. การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5. การดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน 6. การประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน

กรอบแนวคิดงานวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดงานวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยประกอบด้วย ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย และระเบียบวิธีวิจัย มีรายละเอียดต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพที่เป็นจริง สภาพที่คาดหวัง และความต้องการจำเป็นของการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิตต์ เขต 1

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ หัวหน้าฝ่ายบริหารงานทั่วไป หัวหน้างานกิจการนักเรียน ครูในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิตต์ เขต 1 จำนวน 1219 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน หัวหน้าฝ่ายบริหารงานทั่วไป หัวหน้างานกิจการนักเรียน ครู ในสังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดอุดรดิตต์ เขต 1 ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางประมาณตัวอย่างของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) โดยวิธีการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 297 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถาม (questionnaire) โดยผู้วิจัยเป็นผู้สร้างขึ้น 1 ฉบับ แบบสอบถาม (questionnaire) แบ่งออกเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็น แบบตัวเลือกที่กำหนดคำตอบไว้ให้ (forced choice) ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง หน้าที่และประสบการณ์ในการทำงาน การวิเคราะห์

หาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามด้านสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ทุกข้อมีค่า IOC = 1.00 ซึ่งสามารถนำคำถามในแต่ละข้อไปใช้ได้

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพที่เป็นจริง และ สภาพที่คาดหวัง การบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1 การวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามทุกข้อมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00 และ ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามอยู่ที่ 0.83 แบบสอบถามประกอบด้วย 1) การวางแผนงานกิจการนักเรียน ค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.95 ค่าความเชื่อมั่น 0.83 2) การบริหารงานกิจการนักเรียน ค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.98 ค่าความเชื่อมั่น 0.83 3) การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม ค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.91 ค่าความเชื่อมั่น 0.83 4) การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ค่าดัชนีความสอดคล้อง 1.00 ค่าความเชื่อมั่น 0.83 5) การดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.98 ค่าความเชื่อมั่น 0.83 6) การประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน ค่าดัชนีความสอดคล้อง 1.00 ค่าความเชื่อมั่น 0.84

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือเรียนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา เพื่อทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลเพื่อทำวิทยานิพนธ์ไปยังเจ้าหน้าที่ธุรการประจำสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1

2. การเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม

- 2.1. ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลเพื่อทำวิทยานิพนธ์ส่งให้กับเจ้าหน้าที่ธุรการประจำสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1

- 2.2. ส่งแบบสอบถามให้แต่ละโรงเรียนตามจำนวนกลุ่มตัวอย่าง ผ่านช่องทางตู้สำหรับ รับ - ส่ง เอกสารของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1 โดยกำหนดเวลาในการส่งแบบสอบถามคืนภายในวันที่ 4 เมษายน พ.ศ. 2568

- 2.3. เก็บแบบสอบถามตามเวลาที่นัดหมาย ผ่านช่องทางตู้สำหรับ รับ - ส่ง เอกสารของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

เพื่อให้การวิเคราะห์ข้อมูลตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ศึกษา และข้อคำถามที่ต้องการ ทราบในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. การวิเคราะห์สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้ความถี่ (frequency) และร้อยละ (percentage)

2. การวิเคราะห์สภาพที่เป็นจริง และ การวิเคราะห์สภาพที่คาดหวัง การบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนในสังกัด สำนักงานพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดอุตรดิตถ์ เขต 1 ใช้ค่าเฉลี่ยเลขคณิต $\bar{X}$ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำค่าเฉลี่ยเลขคณิตไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ตามแนวคิดของเบสท์ (Best) รายละเอียดดังนี้

ค่าเฉลี่ยเลขคณิต 4.50 ถึง 5.00 แสดงว่า การบริหารกิจการนักเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยเลขคณิต 3.50 ถึง 4.49 แสดงว่า การบริหารกิจการนักเรียน อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ยเลขคณิต 2.50 ถึง 3.49 แสดงว่า การบริหารกิจการนักเรียน อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยเลขคณิต 1.50 ถึง 2.49 แสดงว่า การบริหารกิจการนักเรียน อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยเลขคณิต 1.00 ถึง 1.49 แสดงว่า การบริหารกิจการนักเรียน อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. การวิเคราะห์ระดับ ความต้องการจำเป็น การบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนในสังกัด สำนักงานพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดอุตรดิตถ์ เขต 1 ใช้ค่า $PNI_{modified}$ โดยนำ สภาพที่เป็นจริง และสภาพที่คาดหวัง ที่ได้มาคำนวณโดยมีสูตรในการคำนวณ คือ

$$PNI_{modified} = (I - D) / D$$

I (Important) หมายถึง สภาพที่คาดหวัง

D (Degree of success) หมายถึง สภาพที่เป็นจริง

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญจะต้องมีคุณสมบัติดังนี้ 1. ดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาหรือหัวหน้าฝ่ายบริหารงานทั่วไปหรือหัวหน้าฝ่ายกิจการนักเรียน 2. สำเร็จการศึกษาไม่น้อยกว่าระดับปริญญาโท สาขาวิชา การบริหารการศึกษา 3. มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ เป็นอย่างน้อย

ข้อมูลผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1. นายกมล เมตโสสง ตำแหน่ง : ผู้อำนวยการโรงเรียนชำนาญการพิเศษ คุณวุฒิ : ปริญญาโท สาขา บริหาร การศึกษา สถานที่ทำงาน : โรงเรียนบ้านวังปรากฏ(ประชานุกูล) 2. นายธนศุภกิจ เชื้อน่วม ตำแหน่ง : ผู้อำนวยการโรงเรียนชำนาญการพิเศษ คุณวุฒิ : ปริญญาโท สาขา บริหารการศึกษา สถานที่ทำงาน : โรงเรียนบ้านน้ำพี้มิตรภาพที่ 214 3. นายกฤษฏี คงจันทร์ ตำแหน่ง : ผู้อำนวยการโรงเรียนชำนาญการพิเศษ คุณวุฒิ : ปริญญาโท สาขา บริหารการศึกษา สถานที่ทำงาน : โรงเรียนนารัตราษฎร์บำรุง 4. นายอาทิตย์ กันนุก ตำแหน่ง : หัวหน้าฝ่ายบริหารงานทั่วไป : ครูชำนาญการพิเศษ คุณวุฒิ : ปริญญาโท สาขา บริหารการศึกษา สถานที่ทำงาน : โรงเรียนบ้านวังปรากฏ(ประชานุกูล) 5. นางสาวสุรีพร บุญมา ตำแหน่ง : หัวหน้าฝ่ายกิจการนักเรียน : ครูชำนาญการพิเศษ คุณวุฒิ : ปริญญาโท สาขา บริหารการศึกษา สถานที่ทำงาน : โรงเรียนวัด อริยัญญิการาม

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

แบบสัมภาษณ์ (Interview) แบ่งออกเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ การวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสัมภาษณ์ ทุกข้อมีค่า IOC = 1.00

ตอนที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับ แนวทางการบริหารกิจการนักเรียนของสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) การวางแผนงานกิจการนักเรียน 2) การบริหารงานกิจการนักเรียน 3) การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม 4) การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5) การดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน 6) การประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน การวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสัมภาษณ์ ทุกข้อมีค่า IOC = 1.00

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือเรียนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา เพื่อทำหนังสือขอความ อนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลเพื่อทำวิทยานิพนธ์ไปยังผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 5 ท่าน

2. การเก็บข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์

2.1. ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลเพื่อทำวิทยานิพนธ์ส่งให้กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 5 ท่าน

2.2. นัดหมาย วัน เวลา สถานที่ ในการสัมภาษณ์

2.3. สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวันเวลาที่ได้นัดหมาย

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

เพื่อให้การวิเคราะห์ข้อมูลตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ศึกษา และข้อคำถามที่ต้องการ ทราบในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้ การวิเคราะห์การบริหารกิจการนักเรียน ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 5 คน เพื่อหาแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนในสังกัด สำนักงานพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี เขต 1

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพที่เป็นจริง สภาพที่คาดหวัง และความต้องการจำเป็นการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1 พบว่า

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของ สภาพความเป็นจริง ระดับความคาดหวัง และ ความต้องการจำเป็น โดยภาพรวม

การบริหารงาน กิจการนักเรียน	สภาพที่เป็นจริง			สภาพที่คาดหวัง			PNI _{MOD}
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการ ดำเนินงาน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการ ดำเนินงาน	
1. การวางแผนงานกิจการนักเรียน	4.60	0.50	มากที่สุด	4.78	0.44	มากที่สุด	0.04
2. การบริหารงานกิจการนักเรียน	4.54	0.48	มากที่สุด	4.79	0.41	มากที่สุด	0.06
3. การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม	4.61	0.46	มากที่สุด	4.88	0.29	มากที่สุด	0.06
4. การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน	4.68	0.45	มากที่สุด	4.84	0.36	มากที่สุด	0.03
5. การดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยใน โรงเรียน	4.59	0.51	มากที่สุด	4.92	0.27	มากที่สุด	0.07
6. การประเมินผลการดำเนินงานกิจการ นักเรียน	4.60	0.49	มากที่สุด	4.89	0.37	มากที่สุด	0.06
รวม	4.60	0.48	มากที่สุด	4.85	0.36	มากที่สุด	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพที่เป็นจริงการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$) (S.D. = 0.48) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 6 ข้อ โดยเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้แก่ การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ($\bar{X} = 4.68$) (S.D. = 0.45) การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม ($\bar{X} = 4.61$) (S.D. = 0.46) การวางแผนงานกิจการนักเรียน ($\bar{X} = 4.60$) (S.D. = 0.50) การประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน ($\bar{X} = 4.60$) (S.D. = 0.49) การดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ($\bar{X} = 4.59$) (S.D. = 0.51) การบริหารงานกิจการนักเรียน ($\bar{X} = 4.54$) (S.D. = 0.48)

สภาพที่คาดหวังการบริหารงานกิจการนักเรียน ของโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.85$) (S.D. = 0.36) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 6 ข้อ โดยเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้แก่ การดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ($\bar{X} = 4.92$) (S.D. = 0.27) การประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน ($\bar{X} = 4.89$) (S.D. = 0.37) การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม ($\bar{X} = 4.88$) (S.D. = 0.29) การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ($\bar{X} = 4.84$) (S.D. = 0.36) การบริหารงานกิจการนักเรียน ($\bar{X} = 4.79$) (S.D. = 0.41) การวางแผนงานกิจการนักเรียน ($\bar{X} = 4.78$) (S.D. = 0.44)

ความต้องการจำเป็นการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนในสังกัด สำนักงานพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดอุตรดิตถ์ เขต 1 โดยเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปน้อยได้แก่ การดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน (PNI_{modified} = 0.07) การประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน (PNI_{modified} = 0.06) การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม (PNI_{modified} = 0.06) การบริหารงานกิจการนักเรียน (PNI_{modified} = 0.06) การวางแผนงานกิจการนักเรียน (PNI_{modified} = 0.04) การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน (PNI_{modified} = 0.03)

2. แนวทางการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1 จากการใช้เครื่องมือ ทั้งแบบสอบถาม และ แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้นำมายกร่างเป็น แนวทางการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1 ดังนี้

1. ด้านการวางแผนงานกิจการนักเรียน : มีการประชุมวางแผนการทำงานระหว่าง ผู้บริหาร หัวหน้างาน ครู ผู้เกี่ยวข้อง จัดทำแผนพัฒนา วิเคราะห์ SWOT วางแผนงบประมาณลงในแผนปฏิบัติการ กำหนดแผนโครงการ ดำเนินการตามระยะเวลาที่กำหนด สรุปกิจกรรมการดำเนินการ
2. ด้านการบริหารงานกิจการนักเรียน : ผู้รับผิดชอบมอบหมายให้ หัวหน้าฝ่ายบริหารทั่วไป เป็นผู้ดำเนินงาน แจกจ่ายงานตามกิจกรรมต่างๆ ให้ผู้รับผิดชอบ โดยใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยการมอบหมายงานให้ผู้รับผิดชอบ ให้มีการจัดทำคำสั่งอย่างชัดเจนกำหนดระยะเวลาให้ชัดเจน นิเทศ ติดตาม และประเมินผล จัดทำข้อมูล กิจกรรมของนักเรียน งบประมาณ เสนอคณะกรรมการสถานศึกษา
3. ด้านการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม : ดำเนินการผ่านโครงการโรงเรียนคุณธรรม จัดอบรมคุณธรรม จริยธรรม กิจกรรมหน้าเสาธง กิจกรรมอบรมคุณธรรมทุกวันศุกร์ นำพระสงฆ์อบรมจริยธรรมในคาบธรรมะ กิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี บูรณาการกลุ่มสาระต่างๆ วัดประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน โดยจะต้องกำกับ ติดตาม เรื่องระเบียบวินัยนักเรียนอย่างเคร่งครัด ส่งเสริมครู นักเรียน เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาด้านวินัย คุณธรรม จริยธรรม อย่างสม่ำเสมอ
4. ด้านการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน : กำหนดให้หัวหน้าฝ่ายบริหารงานทั่วไป กำหนด ผู้รับผิดชอบ จัดทำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทำการคัดกรองนักเรียน เช่น เยี่ยมบ้านนักเรียน หาข้อมูล ส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือ ประสานกับผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา ตำรวจ โรงพยาบาล นักจิตวิทยา ช่วยในการแก้ปัญหา หาทุนจาก มูลนิธิเข้ามาช่วยเหลือ ส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเรื่อนั้นๆ
5. ด้านการดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน : ดำเนินการในรูปแบบของโครงการคณะกรรมการสถานศึกษา มีการเลือกตั้ง ประธานนักเรียน รองประธานนักเรียน และคณะกรรมการนักเรียนขึ้นมา เพื่อดำเนินกิจกรรมต่างๆ และรับหน้าที่เป็นตัวเชื่อมระหว่างโรงเรียน ผู้บริหาร ครู นักเรียน โดยอยู่ในความดูแลของครูผู้รับผิดชอบคอยเป็นที่ปรึกษา จัดการประชาสัมพันธ์การทำงานในรูปแบบประชาธิปไตย ส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมอื่นๆที่ฝึกให้นักเรียนได้ฝึกเป็น ผู้นำและผู้ตามที่ดี เช่น กิจกรรมสถานศึกษาสีขาว
6. ด้านการประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน : มีการประเมินผลการดำเนินงาน นิเทศ โครงการต่างๆ เมื่อจบโครงการนั้นๆ ระหว่างเทอมหรือระหว่างดำเนินโครงการ มีการพูดคุยปัญหาและแก้ไขในช่วงการประชุม PLC ครูแต่ละ กิจกรรม นำเสนอ แนวทาง จุดมุ่งหมายของกิจกรรมต่างๆ สร้างเครื่องมือ เก็บข้อมูล นำมาวิเคราะห์ สรุปกิจกรรมโครงการ ทำรายงานนำเสนอมีการสรุปโครงการเป็นรูปเล่มและให้ข้อเสนอแนะต่อไป จัดทำ SWOT หาปัญหา อุปสรรค ในการนำมา ปรับปรุง ในการดำเนินงานกิจการนักเรียนต่อไป

อภิปรายผล

1. สภาพที่เป็นจริงการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิตถ์ เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 6 ข้อ จากการศึกษาพบว่าการบริหารงานกิจการนักเรียนที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดได้แก่ ด้านการบริหารงานกิจการนักเรียน เนื่องจาก การบริหารงาน กิจการนักเรียนขาดการมีส่วนร่วมในขั้นตอนการดำเนินงานต่างๆ อีกทั้งคำสั่งมอบหมายงานที่ไม่ชัดเจน ไม่ได้ระบุรายละเอียดของวิธีการดำเนินงาน ขาดการติดตาม นิเทศ ให้คำปรึกษา อย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับ วรียา สายสว่าง ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการบริหารกิจการนักเรียนตามวงจรคุณภาพ เดมมิง (PDCA) สู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ พบว่า สภาพปัจจุบันการบริหารกิจการนักเรียน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้าน การบริหารจัดการงานกิจการนักเรียน (วรียา สายสว่าง, 2566: 154) และยังสอดคล้องกับ พิมพ์ผกา โพธิจันทร์ ได้ทำวิจัยเรื่อง การบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการบริหารจัดการงานกิจการนักเรียน (พิมพ์ผกา โพธิจันทร์, 2564: 87)
2. สภาพที่คาดหวังการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุดรดิตถ์ เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจาก ผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายต่างๆ คณะครู เล็งเห็นถึงความสำคัญของการบริหารงานกิจการนักเรียนว่ามีส่วนในการพัฒนานักเรียนและขับเคลื่อนโรงเรียน อีกทั้งมีความคาดหวังให้

การบริหารงานกิจการนักเรียนออกมาดีที่สุดในรอบปีของนักเรียนเอง สอดคล้องกับ วริยา สายสว่าง ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการบริหารกิจการนักเรียนตามวงจรคุณภาพ เดมมิ่ง (PDCA) สู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ พบว่า สภาพที่คาดหวัง โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (วริยา สายสว่าง. 2566: 155) และเมื่อวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น การบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนในสังกัด สำนักงานพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี เขต 1 พบว่าด้านที่มีความต้องการจำเป็นมากเป็นลำดับที่ 1 คือ การดำเนินการส่งเสริม ประชาธิปไตยในโรงเรียน ($PNI_{modified} = 0.07$) เนื่องจาก บางโรงเรียนยังไม่ได้นำกิจกรรมสถานักเรียนไปปฏิบัติใน สถานศึกษามากเท่าที่ควร สถานักเรียนไม่ได้มีหน้าที่ ขอบข่ายงานที่ต้องรับผิดชอบอย่างชัดเจน อีกทั้งในบางกิจกรรมครูยังคง เป็นผู้นำในการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องของประชาธิปไตยนั้นๆ สอดคล้องกับ ญัฐพล แสงงาม ได้ทำวิจัย เรื่อง สภาพปัญหาและ ประสิทธิภาพการบริหารกิจการนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 พบว่า งาน ส่งเสริมกิจกรรมประชาธิปไตย และวินัยนักเรียน สถานศึกษาควรจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้และเข้าใจวิถีประชาธิปไตยใน โรงเรียน สถานศึกษาควรส่งเสริมพัฒนา และสร้างความเข้มแข็ง องค์กรสถานักเรียน เด็ก เยาวชนในสถานศึกษา และควรมี การแต่งตั้งคณะกรรมการสถานักเรียน และกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบให้ชัดเจน (ญัฐพล แสงงาม. 2564: 172) และ ยังสอดคล้องกับ ยุทธนา เลิศคลัง ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนคุรุราษฎร์รังสฤษดิ์สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี พบว่า ด้านการดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน คือ ควรมีการ จัดทำคู่มือเผยแพร่หลักประชาธิปไตย และให้ครูสอดแทรกหลักประชาธิปไตยในการเรียนการสอนวิชาอื่น ๆ ควรมีการแต่งตั้ง คณะกรรมการนักเรียนเพื่อดำเนินการงานประชาธิปไตยในโรงเรียนให้ได้มีการขับเคลื่อนภายในโรงเรียนทุก ๆ ปีการศึกษา (ยุทธนา เลิศคลัง. 2565: 85)

3. แนวทางการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1

1. ด้านการวางแผนงานกิจการนักเรียน : มีการประชุมวางแผนการทำงานระหว่าง ผู้บริหาร หัวหน้างาน ครู ผู้เกี่ยวข้อง จัดทำแผนพัฒนา วิเคราะห์ SWOT วางแผนงบประมาณลงในแผนปฏิบัติการ กำหนดแผนโครงการ ดำเนินการ ตามระยะเวลาที่กำหนด สรุปกิจกรรมการดำเนินการ

2. ด้านการบริหารงานกิจการนักเรียน : ผู้รับผิดชอบมอบหมายให้ หัวหน้าฝ่ายบริหารทั่วไป เป็นผู้ดำเนินงาน แจกจ่ายงานตามกิจกรรมต่างๆ ให้ผู้รับผิดชอบ โดยใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยการมอบหมายงานให้ผู้รับผิดชอบ ให้มีการจัดทำคำสั่งอย่างชัดเจนกำหนดระยะเวลาให้ชัดเจน นิเทศ ติดตาม และประเมินผล จัดทำข้อมูล กิจกรรมของนักเรียน งบประมาณ เสนอคณะกรรมการสถานศึกษา

3. ด้านการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม : ดำเนินการผ่านโครงการโรงเรียนคุณธรรม จัดอบรมคุณธรรม จริยธรรม กิจกรรมหน้าเสาธง กิจกรรมอบรมคุณธรรมทุกวันศุกร์ นำพระสงฆ์อบรมจริยธรรมในคาบธรรมะ กิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี บูรณาการกลุ่มสาระต่างๆ วัดประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน โดยจะต้องกำกับ ติดตาม เรื่องระเบียบวินัยนักเรียนอย่างเคร่งครัด ส่งเสริมครู นักเรียน เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาด้านวินัย คุณธรรม จริยธรรม อย่างสม่ำเสมอ

4. ด้านการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน : กำหนดให้หัวหน้าฝ่ายบริหารงานทั่วไป กำหนด ผู้รับผิดชอบ จัดทำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทำการคัดกรองนักเรียน เช่น เยี่ยมบ้านนักเรียน หาข้อมูล ส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือ ประสานกับผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา ตำรวจ โรงพยาบาล นักจิตวิทยา ช่วยในการแก้ปัญหา หาทุนจาก มูลนิธิเข้ามาช่วยเหลือ ส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเรื่องนั้นๆ

5. ด้านการดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน : ดำเนินการในรูปแบบของโครงการคณะกรรมการ สถานักเรียน มีการเลือกตั้ง ประธานนักเรียน รองประธานนักเรียน และคณะกรรมการนักเรียนขึ้นมา เพื่อดำเนินกิจกรรมต่างๆ และรับหน้าที่เป็นตัวเชื่อมระหว่างโรงเรียน ผู้บริหาร ครู นักเรียน โดยอยู่ในความดูแลของผู้รับผิดชอบคอยเป็นที่ปรึกษา จัดการประชาสัมพันธ์การทำงานในรูปแบบประชาธิปไตย ส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมอื่นๆที่ฝึกให้นักเรียนได้ฝึกเป็น ผู้นำและผู้ตามที่ดี เช่น กิจกรรมสถานศึกษาสีขาว

6. ด้านการประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน : มีการประเมินผลการดำเนินงาน นิเทศ โครงการต่างๆ เมื่อจบโครงการนั้นๆ ระหว่างเทอมหรือระหว่างดำเนินโครงการ มีการพูดคุยปัญหาและแก้ไขในช่วงการประชุม PLC ครูแต่ละ

กิจกรรม นำเสนอ แนวทาง จุดมุ่งหมายของกิจกรรมต่างๆ สร้างเครื่องมือ เก็บข้อมูล นำมาวิเคราะห์ สรุปกิจกรรมโครงการ ทำรายงานนำเสนอมีการสรุปโครงการเป็นรูปเล่มและให้ข้อเสนอแนะต่อไป จัดทำ SWOT หาปัญหา อุปสรรค ในการนำมาปรับปรุง ในการดำเนินงานกิจการนักเรียนต่อไป

สอดคล้องกับ กัมปนาท อาทิตย์ตั้ง ได้ทำวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์ พบว่า ด้านการวางแผนงานกิจการนักเรียน ผู้บริหารมีการกำหนด ผู้รับผิดชอบในการปฏิบัติงานโดยให้ฝ่ายกิจการนักเรียนเป็นผู้รับผิดชอบ และจัดทำคำสั่งเพื่อให้ถือปฏิบัติตามคำสั่งที่ได้รับ มอบหมาย ผู้บริหารส่งเสริมให้หัวหน้าฝ่ายบริหารกิจการนักเรียนจัดประชุมวางแผนเพื่อจัดหาผู้ที่มีความรู้ความสามารถมา เป็นผู้รับผิดชอบในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารมีการประเมินผลผู้รับผิดชอบในการปฏิบัติงานในทุกปีการศึกษาเพื่อศึกษาปัญหาในการปฏิบัติงานเพื่อปรับปรุงงานให้เกิดประสิทธิภาพ ด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผู้บริหารส่งเสริมให้หัวหน้าฝ่ายบริหาร กิจการนักเรียนจัดประชุมเพื่อวางแผนในการดำเนินงาน และแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ฝ่ายกิจการนักเรียนจัดทำคำสั่งเพื่อเสนอผู้บริหารพิจารณาเพื่ออนุมัติแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน ผู้บริหารส่งเสริมให้หัวหน้าฝ่ายบริหารกิจการนักเรียนจัดการประชุมคณะกรรมการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน เพื่อชี้แจง บทบาท และหน้าที่ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน (กัมปนาท อาทิตย์ตั้ง, 2565: 110) และสอดคล้องกับ ยุทธนา เลิศคลัง ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนคุรุราษฎร์รังสฤษดิ์ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี พบว่า 1. การบริหารงานกิจการนักเรียน ควรแต่งตั้งผู้รับผิดชอบ ประสานงาน กับชุมชนและหน่วยงานต่าง ๆ ประชุมครูและนักเรียนหาจุดบกพร่องเพื่อแก้ไขปรับปรุง ประชาสัมพันธ์เผยแพร่ให้แก่ บุคคลภายนอก ชุมชน ผู้ปกครอง 2. ควรส่งเสริมนักเรียนให้มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม จัดกิจกรรมจิตอาสา รวมถึงสร้างความ ตระหนักและความรับผิดชอบต่อสังคม 3. จัดทำคู่มือเผยแพร่หลักประชาธิปไตยในโรงเรียน และบูรณาการหลักประชาธิปไตย ในรายวิชาอื่นๆ แต่งตั้งคณะกรรมการนักเรียนเพื่อดำเนินการงานประชาธิปไตยในโรงเรียน (ยุทธนา เลิศคลัง, 2565: 86) และยัง สอดคล้องกับ วรียา สายสว่าง ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการบริหารกิจการนักเรียนตามวงจรคุณภาพ เดมมิ่ง (PDCA) สู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ พบว่า 1.ตั้งคณะกรรมการประเมินผล การดำเนินงานกิจการนักเรียน จัดทำปฏิทินการดำเนินงานกิจการนักเรียน 2. จัดทำคู่มือและทำการประเมินผลการดำเนินงาน กิจการนักเรียน 3. วิเคราะห์ SWOT 4. นำผลการวิเคราะห์ที่ได้ไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนางานกิจการนักเรียน (วรียา สายสว่าง, 2566: 161)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการศึกษาสภาพที่เป็นจริง สภาพที่คาดหวัง และความต้องการจำเป็น การบริหารงานกิจการนักเรียนของ โรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดับศึกษาอุดรดิตถ์ เขต 1 พบว่า การบริหารงานกิจการนักเรียนด้านการ บริหารงานกิจการนักเรียน เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ส่วนด้านที่มีความต้องการจำเป็นมากเป็นลำดับที่ 1 คือ การดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ดังนั้น ผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายบริหารทั่วไป หัวหน้างานกิจการ รวมถึงครูที่ เกี่ยวข้อง ควรนำผลการบริหารงานกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วมเข้ามาใช้ในขั้นตอนการดำเนินงานต่างๆมากขึ้น จัดทำคำสั่ง มอบหมายงานที่ชัดเจน มีการติดตาม นิเทศ ให้คำปรึกษา อย่างสม่ำเสมอ นำกิจกรรมสถานักเรียนไปปฏิบัติในสถานศึกษา กำหนด มอบหมาย หน้าที่ ขอบข่ายงานที่ต้องรับผิดชอบให้ชัดเจน มอบให้สถานักเรียนเป็นผู้นำในการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง ประชาธิปไตยในโรงเรียนอย่างเหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษาและพัฒนาแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาระดับศึกษาอุดรดิตถ์ เขต 1 ด้านการบริหารงานกิจการนักเรียน เนื่องจากค่าเฉลี่ยในส่วนของสภาพที่เป็นจริง การบริหารงานกิจการนักเรียน เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

2.2 ควรทำการศึกษาและพัฒนาแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1 ด้านการดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนเนื่องจาก เป็นด้านที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- กมล เม็ดไธสง. ผู้อำนวยการโรงเรียนชำนาญการพิเศษ. (2568, 27 มีนาคม). สัมภาษณ์.
- กฤฎี คงจันทร์. ผู้อำนวยการโรงเรียนชำนาญการพิเศษ. (2568, 28 มีนาคม). สัมภาษณ์.
- กัมปนาท อาทิตย์ตั้ง. (2565). แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา นครสวรรค์. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครสวรรค์.
- กิตติมา ปรีดีดีลิก. (2532). การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร: อักษราพิพัฒน์.
- จรัญ ชูชื่น. (2547). การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความมีวินัยในตนเอง. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ณัฐพล แสงงาม. (2564). สภาพปัญหาและประสิทธิผลการบริหารกิจการนักเรียนในโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัย ราชภัฏสกลนคร.
- ดำรง ประเสริฐกุล. (2542). การบริหารกิจการนักเรียน. พิษณุโลก: คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม.
- ธนศุภกิจ เชื้อน่วม. ผู้อำนวยการโรงเรียนชำนาญการพิเศษ. (2568, 27 มีนาคม). สัมภาษณ์.
- ธนาภา ชมภูธัญ. (2559). การบริหารงานกิจการนักเรียนโรงเรียนบ้านแม่จะเราสองแคว สังกัดสำนักงานการศึกษา ประถมศึกษาตาก เขต 2. การประชุมวิชาการและเสนอผลงานวิจัยระดับชาติครั้งที่ 3 ก้าวสู่ทศวรรษที่ 2 บูรณาการงานวิจัย ไขข้อสงสัย สู่ความยั่งยืน, 1(1), 958.
- นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์. (2548). หลักการบริหารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: บพิธการพิมพ์.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ฉบับแก้ไข (ฉบับที่ 4). (2562, 1 พฤษภาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 136 ตอนที่ 57ก. น. 49.
- พิมพ์ผกา โพธิ์จันทร์. (2564). การบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏ กาญจนบุรี.
- ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ. (2556). การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ภิญโญ สาธร. (2526). การบริหารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ค.ส.การพิมพ์.
- ยุทธนา เลิศคลัง. (2565). การบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนครูราษฎร์รังสฤษฎ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา ราชบุรี. ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580. (2561, 13 ตุลาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 135 ตอนที่ 82ก. น. 34.
- วริยา สายสว่าง. (2556). การพัฒนาแนวทางการบริหารกิจการนักเรียนตามวงจรคุณภาพ เดมมิ่ง (PDCA) สู่ความเป็นเลิศ ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์. ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (การ บริหารและพัฒนาการศึกษา). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. (2538). กิจการนักศึกษายุคโลกาภิวัตน์. เอกสารทางวิชาการคณะกรรมการกิจการนักศึกษา สมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย, 1(1), 150.
- สมศักดิ์ คงเที่ยง. (2540). การบริหารกิจการนักเรียน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย. (2552). มาตรฐานการปฏิบัติงานโรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ.2552. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สุรีพร บุญมา. ครูชำนาญการพิเศษ. (2568, 28 มีนาคม). สัมภาษณ์.
- อาทิตย์ กันนง. ครูชำนาญการพิเศษ. (2568, 26 มีนาคม). สัมภาษณ์.